

opinions דעות

שלחו להדפסה

משבר אקדמי

**רגע לפני שסוגרים את החוג לפילוסופיה
על אף התנגדותו של משרד האוצר, נדרשים צעדים
חריפים כדי להציל את מערכת ההשכלה הגבוהה, גם
אם ברגע האחרון
חיים אורון**

בסוף השבוע הודיעה הנהלת הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטת תל אביב כי היא שוקלת שלא לפתוח את ההרשמה לחוג לפילוסופיה בשנת הלימודים הקרובה. צעד זה הינו ביטוי נוסף למשבר העמוק במערכת ההשכלה הגבוהה, שנוצר בעקבות קיצוץ של 20 אחוז מתקציב ההשכלה הגבוהה בחמש השנים האחרונות. הקיצוץ התבצע על אף הקמת מוסדות אקדמיים חדשים וגידול מתמיד במספר הסטודנטים.

חיים אורון צילום: שאול גולן

לחצו כאן להגדיל הטקסט

לחצו להקטין את הטקסט

דרישת משרד האוצר לקבל 150 מיליון שקל, שאותם כבר העביר למל"ג, והחלטתו שלא להעביר תקציב בגובה 770 מיליון שקל למוסדות להשכלה גבוהה, מעמיקים אף הם את המשבר ועלולים להביא להידרדרות נוספת, שאת תוצאותיה יהיה קשה מאוד לתקן.

משבר זה משפיע בין היתר גם על רמת ההוראה והמחקר באוניברסיטאות. כך, בעוד שגילם הממוצע של חברי הסגל הבכיר עולה, מספר התקנים לחברי סגל חדשים ואיכותיים יורד ונוצר פער מספרי ניכר בין סגל ההוראה לסטודנטים. במקביל, התקצוב לסטודנט פחת בשיעור של כ-20 אחוז, תשתיות המחקר, ההוראה, המעבדות והספריות נשחקו וממדי בריחת המוחות מישראל אל מעבר לים הם מהגבוהים העולם.

לאחר שנים של התעלמות ממשלתית מהמשבר הפוקד את ההשכלה הגבוהה ומבריחת המוחות המאסיבית מהאקדמיה הישראלית הענייה למחוזות ירוקים ועשירים יותר, הוקמה בשנת 2006 ועדת שוחט לבחינת מצב מערכת ההשכלה הגבוהה, שתיארה את המצב הקשה בו נתונה המערכת.

המלצות הוועדה עוררו תגובות סותרות, אך לאחרונה הגיעו

נציגי האוניברסיטאות, המכללות, הסגל הבכיר והזוטור, הסטודנטים, המל"ג ומשרד החינוך להסכמה, לפיה בחמש השנים הקרובות יינקטו אמצעים לקידום המחקר האקדמי, לחלוקת התפקידים בין האוניברסיטאות למכללות ולעידוד מצוינות אקדמית במחקר ובהוראה. בנוסף, על פי הסכמה זו, שכר הלימוד יוקפא עד לשנת 2011 ובמהלך תקופה זו ייערכו דיונים עם נציגי הסטודנטים במטרה לגבש מודל כולל מוסכם.

למרות שהסכמה זו עשויה להיות הצעד הראשון בתהליך ההבראה הארוך של המערכת, משרד האוצר פועל לסכלה. הדבר אינו מפתיע לאור שאיפתו להפריט גם את המערכת הזו. גישה זו היא שמביאה לעלייה בשכר הלימוד, לירידה בתקנים באוניברסיטאות ולהחלשת מוסדות לימוד בפריפריה.

חמור מכך. התערבותו של משרד האוצר במערכת ההשכלה הגבוהה מערערת על אחד מהעקרונות החשובים ביותר בהשכלה הגבוהה והוא העצמאות האקדמית. במידה שיצליח האוצר בפעולתו זו, ייגרם נזק ממשי לא רק למערכת ההשכלה הגבוהה, שמימוש ההסכם מבחינתה הוא כמו אוויר לנשימה, אלא גם לחברה ולכלכלה הישראלית.

השקעה ותמיכה במערכת ההשכלה הגבוהה לאורך זמן מהוות הכרח במדינה שכלכלתה מתבססת על המשאב היקר ביותר והוא המוח האנושי. אין ספק שיש מקום להתייעלות של המערכת, אך התייעלות כזו חייבת להיות מלווה בתמיכה תקציבית מאסיבית.

לאור המאבק על מימוש ההסכמה שהושגה על ידי כל הגופים, אותה משרד האוצר מנסה לטרפד, חתמו חברי כנסת מרוב סיעות הבית על הצעת חוק להצלת מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. מטרתה לקבוע אמצעים לחיזוק מערכת ההשכלה הגבוהה ולהרחבת הנגישות למוסדותיה באזורי עדיפות, באמצעות הגדלת תקציב ההשכלה הגבוהה ב-1.8 מיליארד שקל עד לשנת 2013, הקפאת שכר הלימוד עד לשנת 2011 וחיזוק המכללות בפריפריה על ידי גיבוש תכנית להרחבת ההיצע של חוגי ומסלולי לימודים והענקת סיוע במלגות ובדיוור.

אימוץ הצעת חוק זו על ידי הכנסת, על אף התנגדותה של הממשלה, תבטא את מחויבותה להביא לפיתרון המשבר ותחייב את הממשלה להציב את הנושא על סדר יומה ולמנוע את קריסת מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, גם אם ברגע האחרון.

ח"כ חיים אורון, יו"ר מפלגת מרצ

חזרה